

פרשת ויגש

ויאמר יוסף... אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (מה, ג)

מדוע לא הכירו האחים את יוסף עד עכשיו?

אומר הרב שלמה סובול בספרו "שלמה חדשה", שכדי ליישב קשיה זו, עלינו להתבונן במאורע המסופר בספר מלכים אודות המפגש של יהורם בן אחאב עם אלישע הנביא.

היה זה כאשר יהורם, מלך ישראל, שהיה רשע, אם כי במידה פחותה מאביו, בקש לצאת למלחמה נגד מישע מלך מואב אשר מרד בו, אולם מאחר וחשש לצאת לקרב לבדו, פנה אל יהושפט, מלך יהודה שהיה צדיק, ובקש ממנו לחבור אליו.

יהושפט נענה לקריאה ושניהם יצאו למלחמה, אולם בדרכם כלו לפתע המים. חשש כרסם בלבו של יהורם. "יתכן כי ה' רוצה להמית את כולנו" - הבין - "הלא אין אפשרות להתקיים ללא מים!"

מלך יהודה, שהיה שתף לדאגותיו, נענה ואמר לעומתו: "וכי אנו יכולים לדעת בדיוק מה רצון ה'? הלא יש נביא בישראל, הבה ונלך אליו!"

וכך הלכו שניהם אל אלישע הנביא.

מיד בראותו את יהורם, קרא אליו אלישע: "מדוע הנך בא אלי? לך אל נביאי אביך ואמך, אשר הרגה את נביאי ה',! ואחר הוסיף: "חי ה'... אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה... אם אביט אליך ואם לעילוי נשמת ר' משה בן ר' מנחם מנדל שניצר לעילוי נשמת ר' משה בן ר' מנחם מנדל שניצר בכל עיני הגליון ניתן לפנות למיכאל 050-4147001 לעלוי נשמת ר' טוביה בן ר' שרגא לוונשטיין תנצב"ה לרפואת חיה שפרה בת הודיא הדסה בתושח"י לעלוי נשמת האברך ר' יהונתן נדב ז"ל ב"ר חיים שלמה יבדלחט"א תנצב"ה אראך" (מלכים ב' ג, יד), כלומר: אלמלא יהושפט מלך יהודה בא עמך, לא הייתי מביט כלל לכוונך.

ונשאלת השאלה מדוע כופל הנביא את דבריו ואומר: "אם אביט אליך ואם אראך"?

התשובה לכך נמצאת בגמרא האומרת (מגלה כח ע"א): "אסור לאדם להסתכל בצלם דמות אדם רשע". וה"מגן אברהם" (סוף סימן רכ"ה ב"שלחן ערוך") פוסק להלכה שאסור להסתכל בפני אדם רשע, כשכוונתו היא שאסור להביט בעיניו של אדם רשע, אולם אין אסור על ראייה בעלמא.

זהו שאמר אלישע ליהורם: "אם אביט אליך", לא אביט בך שכן רשע הנך, ואפילו "אם אראך" בראיה בעלמא לא הייתי רואה אותך אלמלא יהושפט.

על המהרי"ל דיסקין, "השרף מבריסק", העלילו פעם המשכילים עלילת שוא, שכביכול, שלח ידו בכסף שהופקד אצלו, והתלוננו במשטרה שהוא גנב. כתוצאה מתלונה זו הושלך הרב לכלא ונשקפה סכנה לחייו.

השתדלנים מקרב הצבור החרדי השיגו עבורו את העורך דין הגדול ביותר ברוסיה שהיה יהודי מומר. עורך הדין בא אל הרב לכלא לדבר עמו אודות קו ההגנה שיינקט במשפטו. בעת הפגישה, ישב המהרי"ל

פרשת ויגש

כשפניו כלפי מטה, בלי להביט בפני עורך הדין, וכך ענה לשאלותיו.

בסוף הפגישה שאל עורך הדין: "כבוד הרב, מדוע אינך מסתכל עלי?" והרב ענה בפשטות: "כי אסור להסתכל בפני אדם רשע!"

הגיע המשפט. התביעה הציגה את כתב האישום, ואז נעמד עורך דינו של המהרי"ל ואמר כך: "כבוד השופט! ברצוני לתאר לך מיהו הנאשם. הוא הרי יודע היטב שחיינו תלויים בי, ואף על פי כן בפגישתו עמי לא הסתכל עלי, כי על פי צווי תורתו אסור לו להסתכל בפני אדם רשע. אמר לי אתה, כבוד השופט, היתכן שאדם כזה הוא גנב?" ואכן השופט קבל את הטענה וזיכה את המהרי"ל מכל אשמה.

סיפור דומה ארע עם ה"חפץ חיים" זצ"ל. בעת מלחמת העולם הראשונה העלילו על תלמיד ישיבתו שהוא מרגל ובקשו לגזור עליו גזר דין מות. בא, ה"חפץ חיים" להעיד עליו עדות אופי, שבחור טוב הוא ואינו מרגל.

לפני שנעמד ה"חפץ חיים" להעיד, אמר עורך הדין של הבחור כי ברצונו להקדים ולספר סיפור על ה"חפץ חיים", שידע השופט במי מדובר:

פעם כשהיה בתחנת הרכבת גנב לו מישהו את המעיל, והוא רץ אחרי הגנב וצעק לעברו: "אני מוחל לך, אני מוחל לך, שלא תכשל, חלילה, בעוון גנבה"!! נתן להבין מכאן, אפוא, כמה צדיק הוא אדם זה!

"ואתה מאמין לסיפור הזה, ה?"! שאל השופט את עורך הדין.

"אינני יודע אם להאמין או לא להאמין", ענה העו"ד, "אך זה ברור שעלי ועליך לא מספרים ספור כזה"...

מעתה יבואר מה שהקשינו אודות האחים אשר לא הכירו את יוסף, סבורים היו שמדובר במושל מצרי, רשע מרושע, אשר כבר הספיקו לטעום את "נחת זרועו" בצרות הצרורות שהביא עליהם, ומשום כך הם נמנעו מלהביט בפניו.

אמנם ראייה בעלמא מותרת במקרה כזה, אך מאחר ופרצופו של יוסף השתנה בגלל הזקן שגדל, הם התקשו לזהות אותו בראיה כזו, ורק כאשר אמר להם "אני יוסף" הם הביטו בו וזהו אותו.

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א